nedeljainformatike v6.0

Da li je poruja ispravna?

Katarina Krivokuća

Matematička gimnazija

27. 04. 2021.

“Poruja”=Poruka

- Kako vidimo da postoji greška?
- Kako znamo da je ispravimo?

Azbuka(V)- skup mogućih slova
Skup reči nad azbukom(V*)- skup svih mogućih reči
Jezik(L)- skup svih validnih reči - *CODEWORDS*

Prenos jednog bita

- Od sada je azbuka uvek V= {0,1}
- Šaljemo poruke preko kanala sa **verovatnoćom greške jednog bita p**

Pravila za greške:

1. Slučajne
2. Nezavisne
3. Simetrične

Podrazumevamo da je p dovoljno malo da je verovatnoća da se dve greške dese skoro nepostojeća!

Prenos jednog bita

Šaljemo poruku 0 ili 1.

- Verovatnoća pogrešnog tumačenja je p
- Ne znamo da kažemo da li je nastala greška pri slanju

Pametnije: Trostruki bit

$$V^*=\{000, 001, 010, 011, 101, 110, 111\}$$
$$L=\{000, 111\}$$

Prenos jednog bita

Pametnije: Trostruki bit

Kodiranje:

0	000
1	111

Dekodiranje:

000	0
001	0
010	0
011	1
100	0
101	1
110	1
111	1

Verovatnoća greške: $p^2(3-2p)$

Šaljemo 0:

stiglo	dekodirano	verovatnoca
000	0	$(1-p)^3$
001	0	$(1-p)^2p$
010	0	$(1-p)p(1-p)$
011	1	$(1-p)p^2$
100	0	$p(1-p)^2$
101	1	$p(1-p)p$
110	1	$p^2(1-p)$
111	1	p^3

Prenos jednog bita

Šta predstavlja ova strelica?
Linearni operator!

$$\begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix} [x] = \begin{bmatrix} x \\ x \\ x \end{bmatrix}$$

Prenos jednog bita

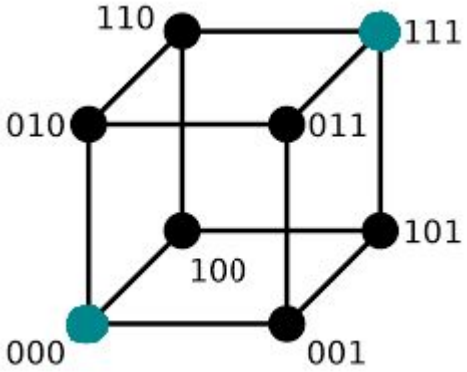

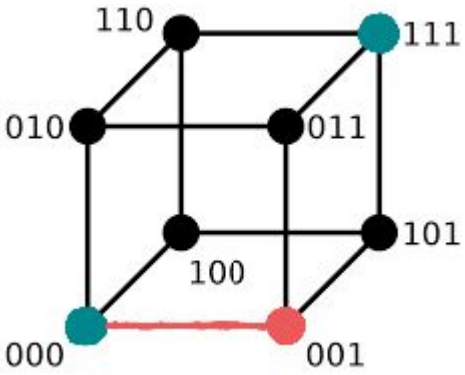

Jedna greška odgovara prolasku kroz jednu stranicu kocke.

Dužina najkraćeg puta između dve reči na kocki je **Hamingova distanca** tih reči.

Hamingova distanca jezika je najmanja Hamingova distanca njegovih reči- ovde je 3.

Prenos jednog bita

/Teorema/: Kod moze ispraviti n grešaka ako je Hamingova distanca njegovog jezika barem 2n+1.

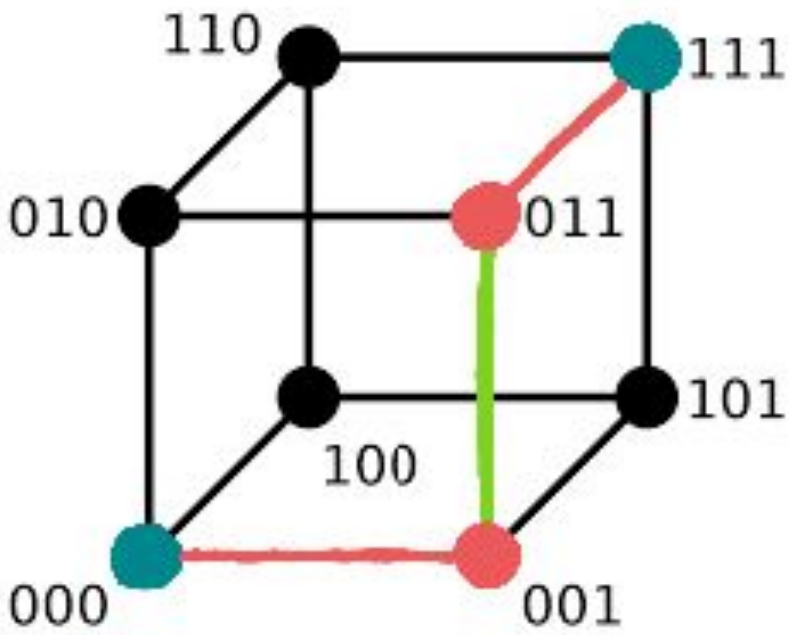

Hamingov (7,4) kod

Želimo da smanjimo broj bitova koje dodajemo, ali da zadržimo sposobnost ispravljanja jedne greške.

Šaljemo 4 bita kao jednu poruku!

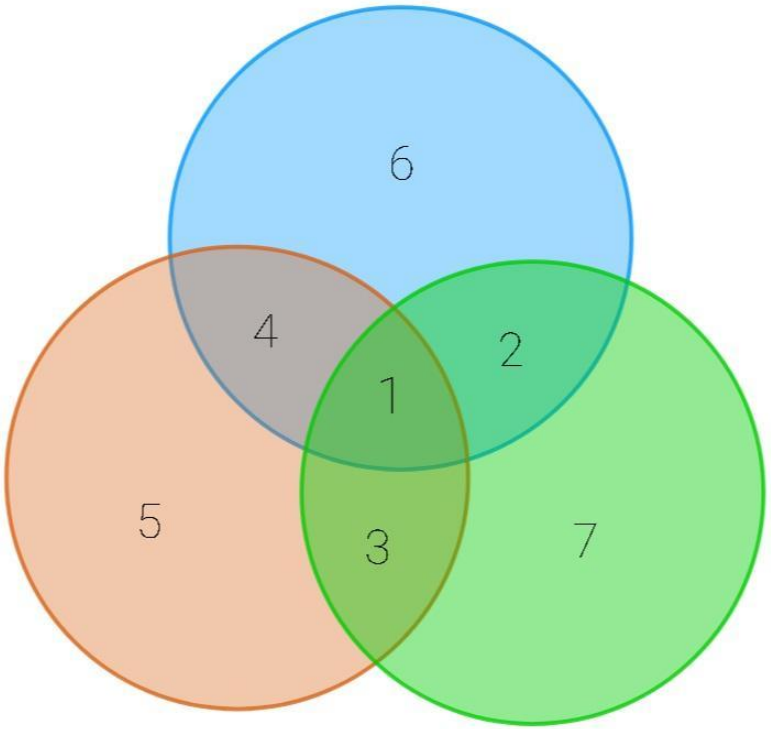

Ideja kodiranja:

Za poruku dužine 4 šaljemo 7 bita:

- na mestima 1-4 su bitovi poruke
- na mestima 5-7 su pomoćni bitovi

Pomoćne bitove biramo tako da **u svakoj od tri kružnice broj jedinica bude paran.**

Prevod- **xor brojeva u svakoj kružnici je 0**

Hamingov (7,4) kod

Šaljemo poruku **1011**:

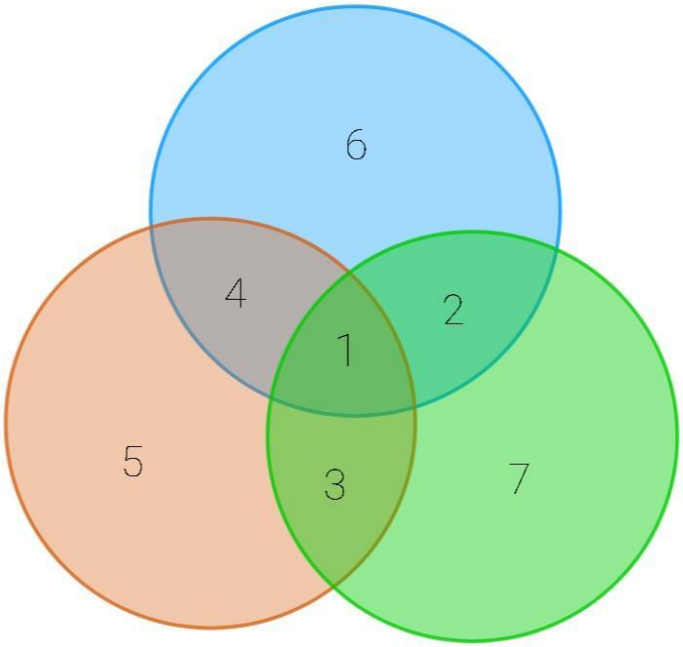

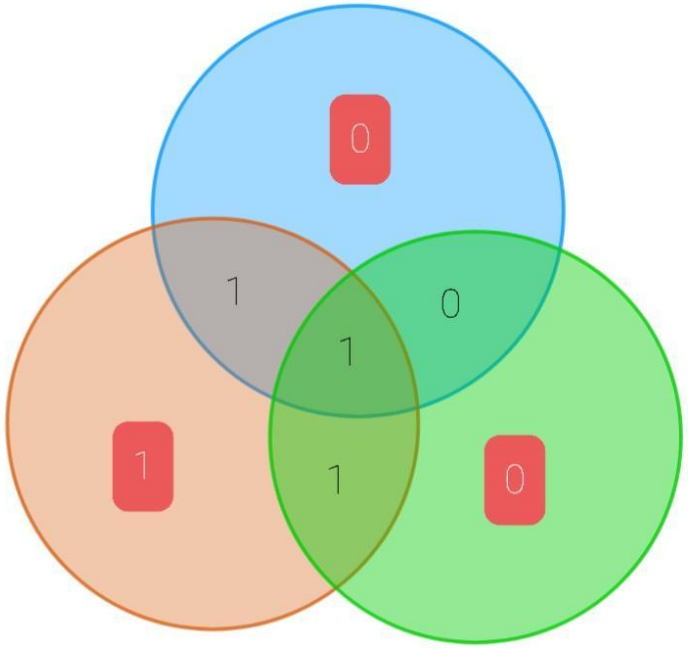

Poslato je: **1011100**

Hamingov (7,4) kod

Ideja dekodiranja:

1. Postavimo bitove poruke u Venov dijagram
2. Proveravamo xor u skupovima:
   - Ako su sva tri xora 0, poruka je tačna
   - Ako je samo crveni 1, bit 5 je pogrešan
   - Ako su crveni i plavi 1, bit 4 je pogrešan
   - Ako su sva tri 1, bit 1 je pogrešan

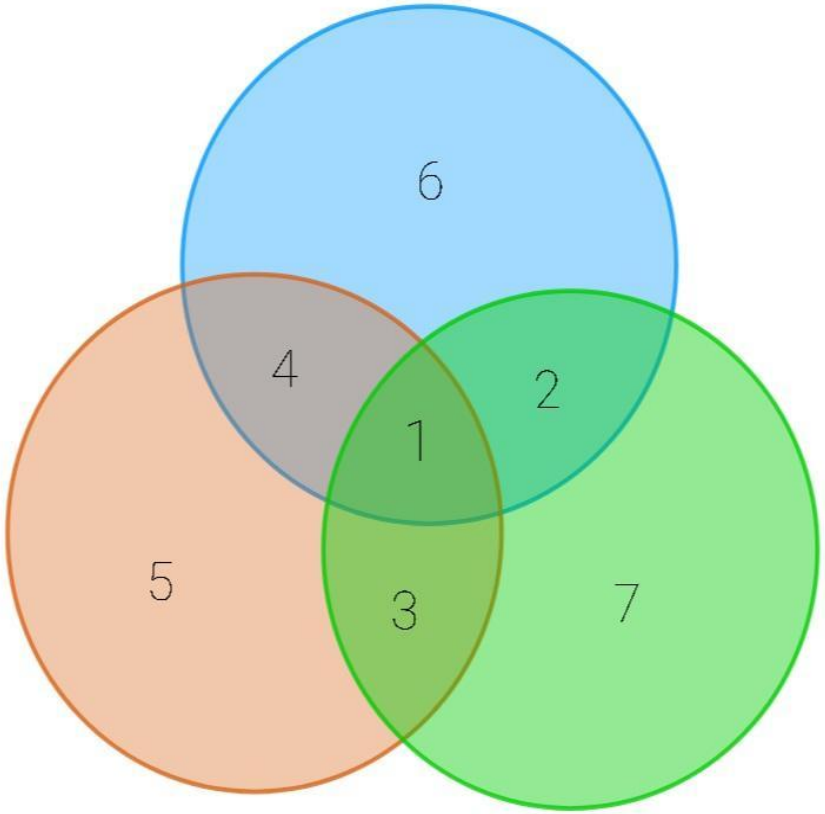

Mesto greške zavisi samo od toga u kojim krugovima je xor 1.

Hamingov (7,4) kod

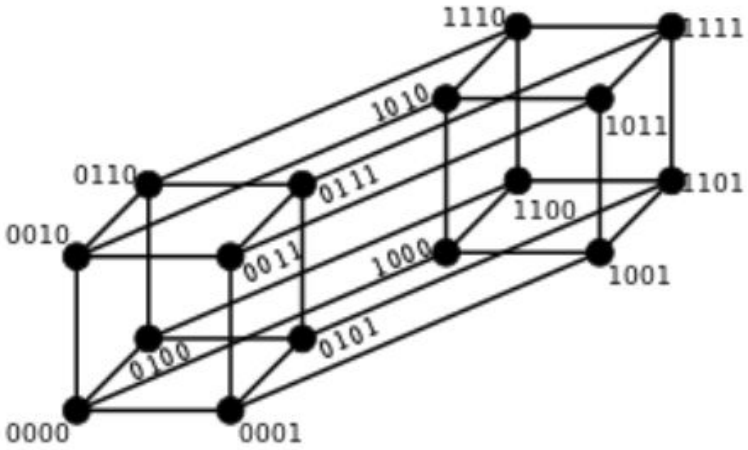

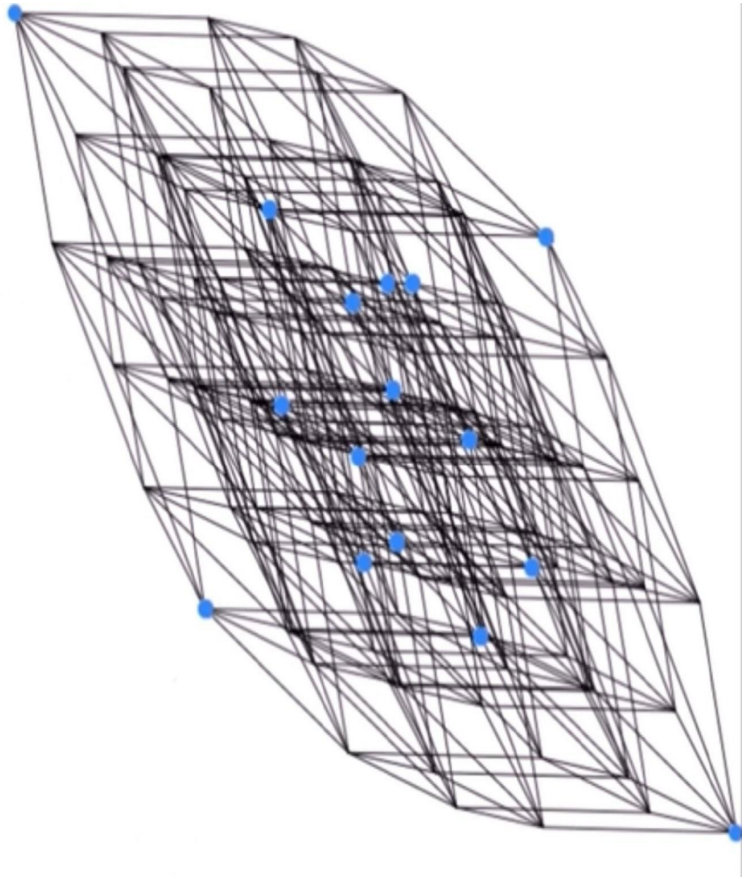

Hamingova distanca ovog koda je takođe 3
(verujte mi na reč)

Hamingov (7,4) kod

„A code is, in practice, only as good as its decoding algorithm”
-neki programer, nekada

Želimo ovu ideju da prilagodimo za predstavljanje matricom.
Renumerišemo svoj Venov dijagram:

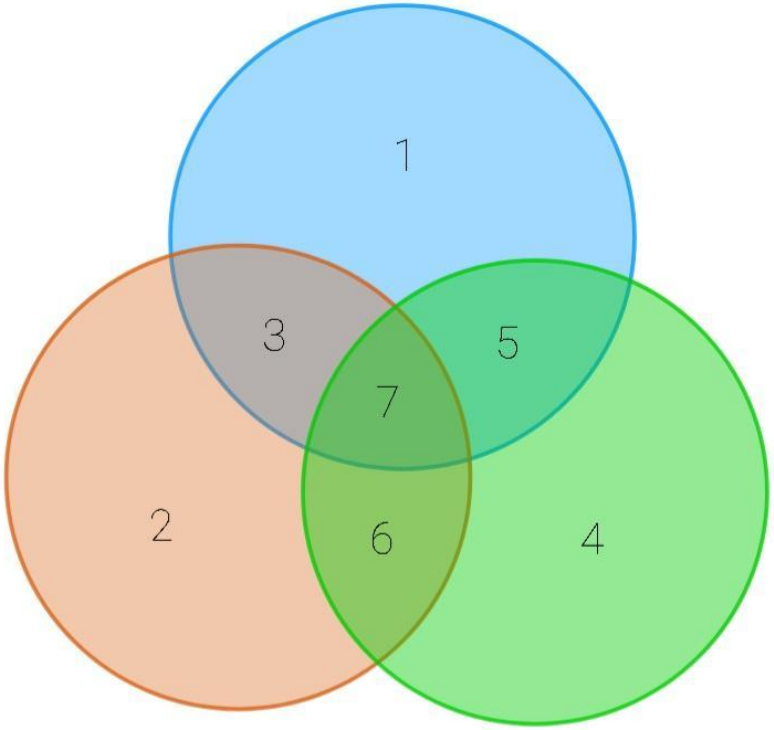

1. Pomoćni bitovi su na stepenima dvojke
2. Presek predstavlja sabiranje binarnih brojeva

Hamingov (7,4) kod

Kodiranje: Zelimo da prosledimo poruku $x_1x_2x_3x_4$ sa pomoćnim bitovima p_1, p_2 i p_3.

Šaljemo poruku:

$$\mathbf{p_1p_2x_4p_3x_2x_3x_1}$$

koju dobijamo kao

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 1 \\ 1 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \\ x_4 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} p_1 \\ p_2 \\ x_4 \\ p_3 \\ x_2 \\ x_3 \\ x_1 \end{bmatrix}$$

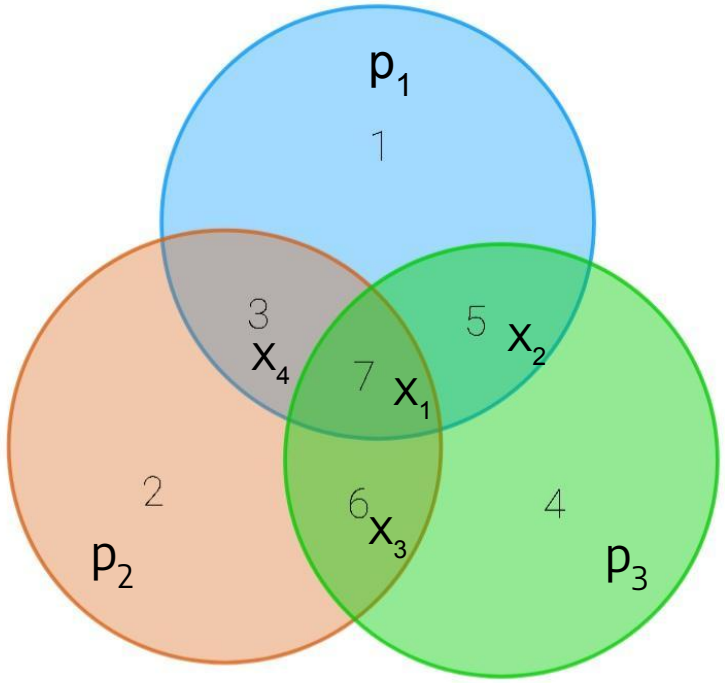

Hamingov (7,4) kod

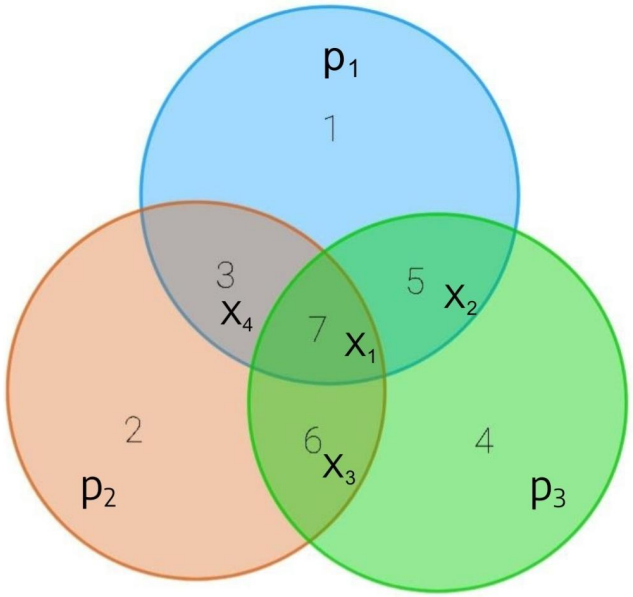

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} p_1 \\ p_2 \\ x_4 \\ p_3 \\ x_2 \\ x_3 \\ x_1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} a \\ b \\ c \end{bmatrix}$$

Dekodiranje:

j-to mesto i-tog reda kaže da li u broju j postoji jedinica na binarnom mestu i

Množenjem dobijamo binaran broj abc koji može biti bilo šta od 0 do 7.

Dekodiramo tako što proveravamo:

- abc=0, nema greške
- abc≠0, greška na mestu abc

Hamingov (7,4) kod

Zaključak:

- I ovaj kod je linearan
- Može da ispravi jednu grešku
- Za poruku od 4 bita je dodato 3 pomoćna bita- znatno manje nego u trostrukom bitu
- Verovatnoća pogrešnog tumačenja je mala (p^2 * nešto), jer bi morale barem dve greške da se dese pri prenosu

Jos par lepih svojstava:

- Kod linearnih kodova, xorovanjem dve reči iz jezika ostajemo u jeziku
- Princip sličan Hamingovom (7,4) kodu se može primeniti i na duže reči
- Dodavanjem jednog kontrolnog bita parnosti čitave reci, iz Hamingovog (7,4) single error correcting koda dobijamo kod koji je single error correcting i istovremeno double error detecting!

Hamingov (7,4) kod

Zašto je ovo zanimljivo?

(Teorijski zanimljivo):

Postoje samo dve vrste **savršenih SEC** kodova- cela familija Hamingovih kodova i Golajevi binarni i ternarni kodovi (ostavljamo za čitanje kod kuće)

(Praktično zanimljivo):

Hamingov (64, 57) kod se koristi u **kompjuterskoj memoriji** na niskom nivou- pri čitanju sa silicijumskih čipova

Mariner 9

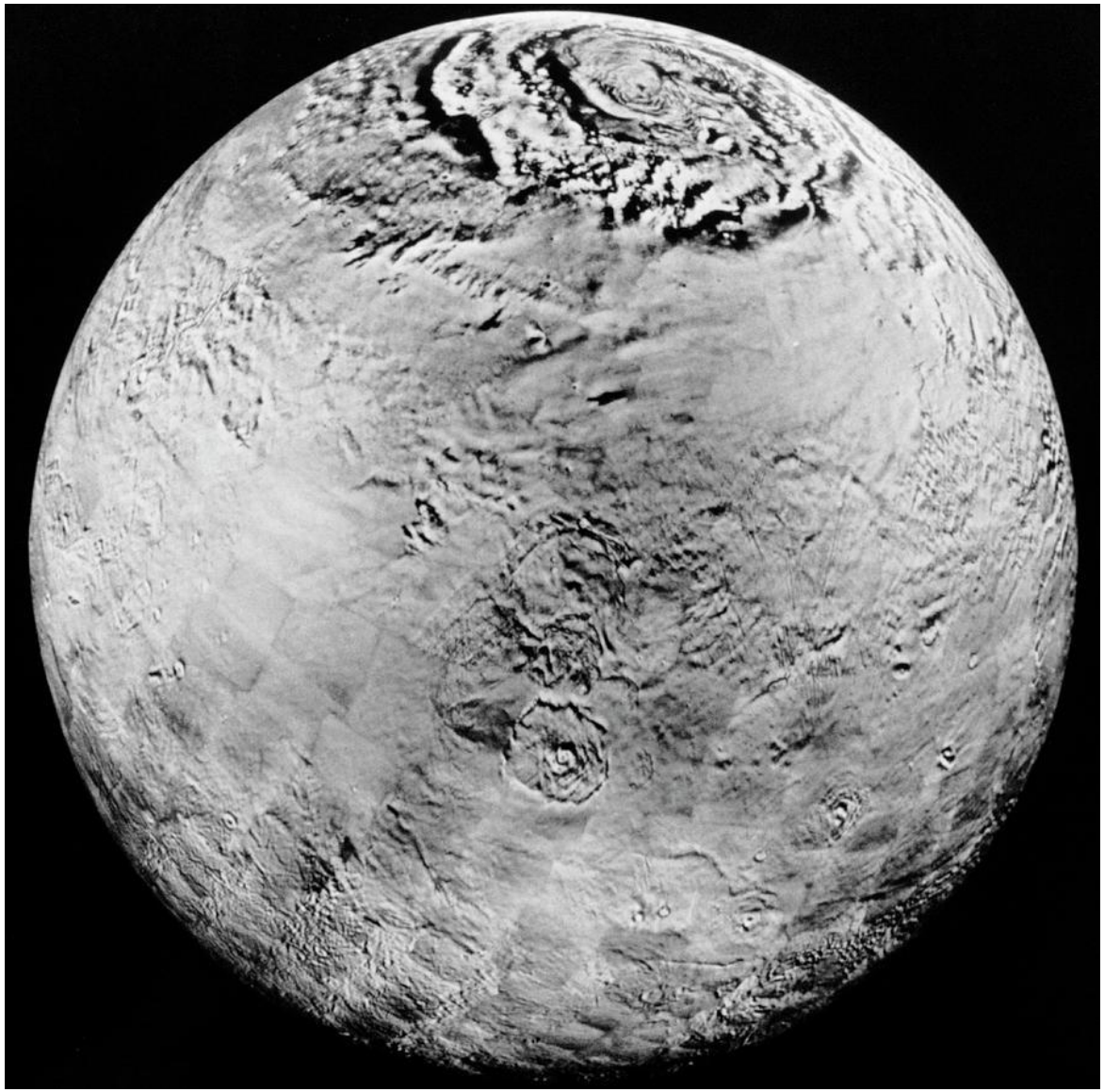

Adamarov kod

Želimo kod sa svojstvima:

- Može ispraviti mnooogo grešaka
- Nije nam toliko bitna dužina koda
- Bilo bi lepo da je linearan
- Brzo se dekodira

Rešenje- Adamarovi kodovi!

1. Dužina poruke: **k**
2. Dužina reči koju šaljemo: $\mathbf{2^k}$
3. Hamingova distanca: $\mathbf{2^{k-1}}$
4. Brzi algoritmi za kodiranje i dekodiranje: **postoje**
5. (Moze biti) **linearan**

Adamarov kod (kodiranje)

Primer: Malo matematičke magije

Ako su k-dimenzioni vektori

$$e_1,\ e_2, \ldots,\ e_{2^k}$$

Sortirani u leksikografskom poretku, tada je linearni kod dat sa

$$\begin{bmatrix} \leftarrow & e_1 & \rightarrow \\ \leftarrow & e_2 & \rightarrow \\ \vdots & \vdots & \vdots \\ & & \\ \leftarrow & e_{2^k} & \vdots \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} x_1 \\ \vdots \\ x_k \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} m_1 \\ m_2 \\ \vdots \\ m_{2^k-1} \\ m_{2^k} \end{bmatrix}$$

Jedan Adamarov kod.

Matrica za k=3:

$$\begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 1 \end{bmatrix}$$

Adamarov kod(kodiranje)

U praksi, ovaj kod se ne mora dobijati množenjem poruke matricom!

“Adamarove binarne matrice”:

- Koristimo samo brojeve 0 i 1
- Matrica je kvadratna dimenzije n
- Operacija je xor
- Svake dve kolone se razlikuju na tačno n/2 mesta

Iz poslednje stavke o ovim matricama, njene kolone su zapravo reči udaljene za n/2

=> Ako znamo da nađemo neku Adamarovu binarnu matricu reda 2^k, znamo jezik nekog Adamarovog binarnog koda!

Adamarov kod(kodiranje)

Silvesterova konstrukcija Adamarove 2^k matrice:

$$H_2 = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$H_4 = \begin{bmatrix} 0 \oplus \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} & 0 \oplus \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \\ 0 \oplus \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} & 1 \oplus \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \end{bmatrix}$$

$$H_{2^k} = \begin{bmatrix} 0 \oplus H_{2^{k-1}} & 0 \oplus H_{2^{k-1}} \\ 0 \oplus H_{2^{k-1}} & 1 \oplus H_{2^{k-1}} \end{bmatrix}$$

Adamarov kod(kodiranje)

Silvesterova konstrukcija Adamarove 2^k matrice:

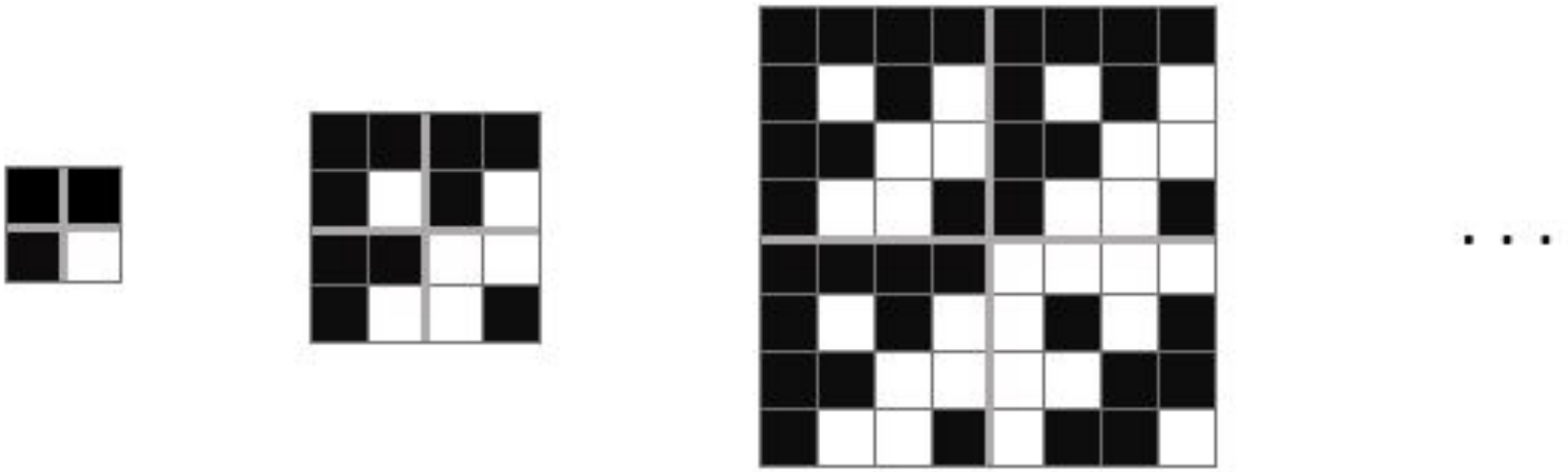

Adamarov kod(kodiranje)

Silvesterova konstrukcija Adamarove 2^k matrice:

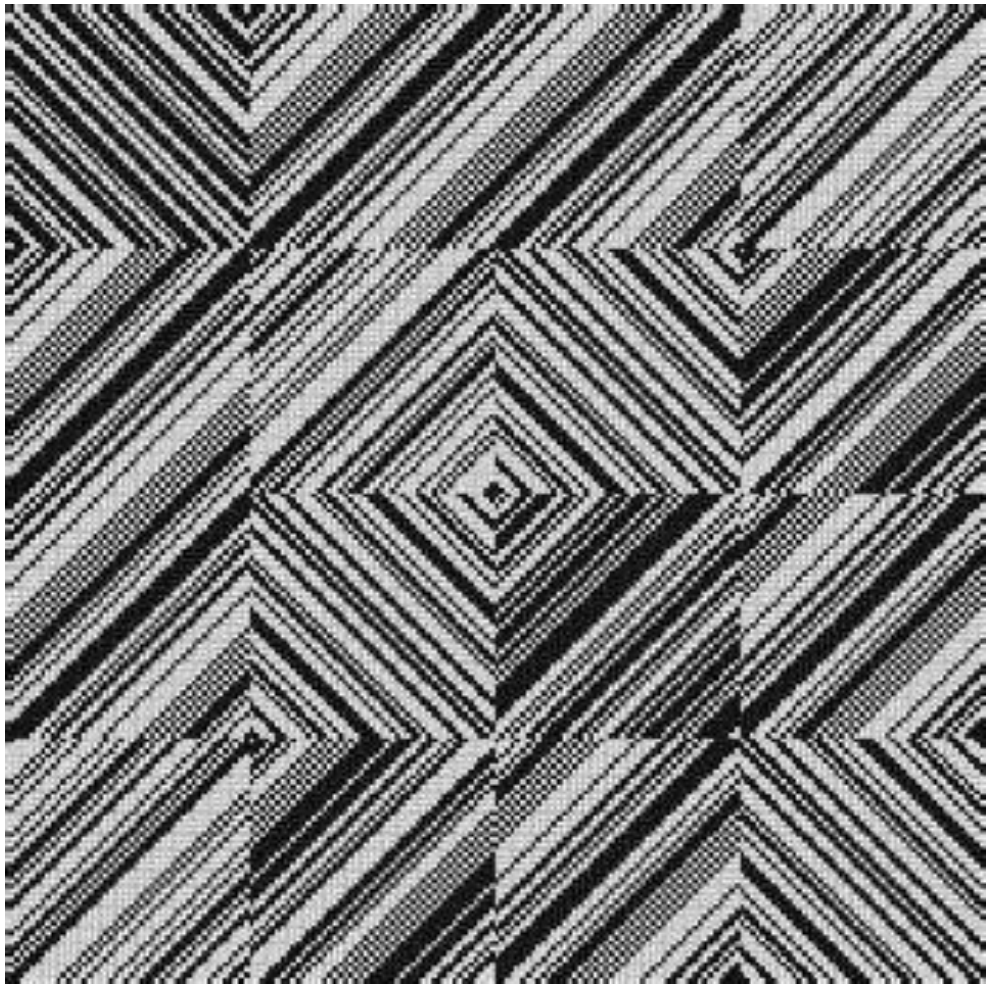

Adamarov kod(dekodiranje)

Dobili smo poruku $x_1 x_2 ... x_{2^k}$, dekodiramo je kao:

Za svako i od 1 do k:

1. Izaberimo slučajno $j \in \{1, 2, ..., 2^k\}$
2. Izaberimo $l \in \{1, 2, ..., 2^k\}$ takvo da $j \oplus l = e_i$
3. Postavimo $y_i := x_j \oplus x_l$

Poruka koju smo pročitali je: $y_1 y_2 ... y_k$

Adamarov kod

Zašto je ovo zanimljivo?

- Koristan kada šaljemo podatke vrlo nepouzdanim kanalima
- Koristili su ga da šalju slike sa Marsa na Zemlju!
- Može se lokalno dekodirati, tj. jedno slovo nezavisno od ostalih
- Adamarove matrice imaju razne primene i u računarskim naukama i u matematici

Napomena: Ovaj kod toliko ljudi koristi za toliko različitih stvari da ima mnogo imena, npr. Walsh codes, Hadamard-Walsh codes, first order Reed-Muller codes. Takođe postoje augmented Hadamard codes koje neki ljudi zovu samo Hadamard codes.

Dalje čitanje

D J. Baylis- *Error Correcting Codes: A Mathematical Introduction*

Hvala na pažnji!

Pitanja?